

Sygn. akt I CSK 2581/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa B. P., I. B. (poprzednio P.) i D. Z. (poprzednio P.)
przeciwko N. G. i P. G.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 września 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie

z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt I ACa 228/20,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódek kwoty
po 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł na rzecz każdej z nich z tytułu
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódki B. P., I. P. i D. P. żądały zasądzenia od pozwanych solidarnie N. G. i P. G. kwoty 180 000 zł. z odsetkami z tytułu zwrotu kwot przekazanych pozwanym przez ich poprzednika prawnego (spadkodawcę) P. P. na podstawie faktycznie udzielonej pozwanym pożyczki, ukrytej pod pozorną umowę przedwstępną z dnia 31 maja 2011 r. Wyrokiem z dnia 17 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Radomiu zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódek kwoty po 50 000 zł. z odsetkami, oddalając powództwo w pozostałej części. Po rozpoznaniu apelacji pozwanych, wyrokiem z dnia 12 października 2021 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w zakresie

rozstrzygnięcia o odsetkach i oddalił apelację w pozostałej części. Pozwani wnieśli skargę kasacyjną, opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

Wskazane we wniosku o przyjęcie skargi istotne zagadnienia prawne dotyczą możliwości powoływania się w toku niniejszego postępowania na fakt udzielenia pozwanym pożyczki, któremu to faktowi powódki jednoznacznie przeczyły w toku poprzedniej sprawy zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 26 lipca 2017 r. (I ACa 94/17) w kontekście odmowy odrzucenia w tej sytuacji pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. Kolejne przedstawione przez skarżących zagadnienie odnosi się do możliwości zakwalifikowania - jako działalności gospodarczej - faktycznej działalności P. P., polegającej na udzielaniu wielu osobom pożyczek w sposób ciągły, zorganizowany, w celu zarobkowym, we własnym imieniu, bez formalnej rejestracji takiej działalności, a w konsekwencji możliwości zastosowania trzyletniego terminu

przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem tego rodzaju działalności gospodarczej (art. 118 k.c.).

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Oba przedstawione we wniosku zagadnienia nie stanowią abstrakcyjnych problemów prawnych w przedstawionym wyżej rozumieniu, lecz pytania skarżących o trafność rozstrzygnięcia w tej sprawie w oparciu o dokonane w niej ustalenia faktyczne. Odnośnie do pierwszego zagadnienia, koncentrującego się wokół postulatu pozwanych o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., należy przypomnieć, że zgodnie z tym przepisem sąd odrzuca pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Zakres przedmiotowy i podmiotowy powagi rzeczy osądzonej określa art. 366 k.p.c. stanowiąc, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że tożsamość przedmiotu uprzednio wydanego orzeczenia oraz kolejnego powództwa, wyłączająca możliwość jego powtórnej merytorycznej oceny i uzasadniająca odrzucenie pozwu, zachodzi w przypadku tej samej podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia oraz ponownego tożsamego żądania powoda, przy czym przesłanki te muszą wystąpić kumulatywnie. Tożsamość roszczeń zachodzi w sytuacji, w której sąd ma w obu

sprawach orzec o tym samym, dysponując tymi samymi faktami, stanowiącymi podstawę oceny tego samego żądania, zaś rozstrzygnięcie jednej ze spraw oznacza rozstrzygnięcie także drugiej. Test mający na celu zbadanie zasadności zarzutu powagi rzeczy osądzonej przeprowadza się w oparciu o kryterium tożsamości (identyczności) żądania zgłoszonego w nowym pozwie z żądaniem, które w związku z daną podstawą sporu było już przedmiotem rozstrzygnięcia (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 18 sierpnia 2017 r., IV CSK 607/16; z 21 listopada 2013 r., III CSK 43/13.; z 14 marca 2014 r., III CSK 124/13 oraz z 9 października 2014 r., IV CSK 37/14). Sąd Apelacyjny uwzględnił powyższe stanowisko, wskazując na odmienną podstawę faktyczną obu żądań (żądanie zwrotu pożyczki faktycznie udzielonej a ukrytej pod pozornie zawartą umową przedwstępną oraz żądanie zasądzenia dwukrotności zadatku). Skarżący nie wykazali zatem rzeczywistej potrzeby kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej problematyki na gruncie niniejszej sprawy.

Zagadnienie prawne, dotyczące wykładni art. 118 k.c. i możliwości zakwalifikowania jako działalności gospodarczej faktycznej działalności P. P., polegającej, zdaniem skarżących, na udzielaniu pożyczek wielu osobom w sposób ciągły, zorganizowany, w celu zarobkowym, we własnym imieniu, bez formalnej rejestracji takiej działalności, zostało sformułowane w oderwaniu od, wiążących Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, ustaleń faktycznych Sądów *meriti* (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Wbrew twierdzeniom skarżących, z uzasadnienia zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Okręgowego wynika, że P. P. udzielił pożyczek kilku innym osobom (Prokuratura Okręgowa w Radomiu prowadziła śledztwo w sprawie usiłowania doprowadzenia przez niego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez te osoby; zostało ono umorzone wobec śmierci podejrzanego). Skoro przedstawiony problem nie znajduje oparcia w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku, to nie ma podstaw do przyjęcia, że jego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz powódek, które wniosły odpowiedź na skargę kasacyjną znajduje oparcie w art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października

2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.).

[as]